

THE ROLE OF INTEGRATED SOCIAL SERVICES IN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT AND REDUCING SOCIAL INEQUALITIES

Cristina COROBAN

Moldova State University, 60 Alexe Mateevici, Chisinau, Republic of Moldova

cristina.coroban@usm.md

ORCID iD: 0000-0001-8040-0909

Purpose of the article: *In recent decades, the economic and social development of the Republic of Moldova has been marked by challenges arising from massive migration, poverty, and demographic changes. According to official data, the share of children at risk remains high (1.8% in 2020), while the absolute poverty rate among households with three or more children stands at 38.1% (Government Decision No. 347/2022). In this context, integrated social services for children and vulnerable families represent an essential tool for strengthening human capital and reducing inequalities.*

Methodology: *The article aims to highlight the role of integrated services in ensuring access to programs for the development of life and career skills for children, as well as parenting skills programs. Good practices from the districts of Anenii Noi, Fălești, Hâncești, Drochia, Ștefan Vodă, and Telenești show that day-care and placement centers help reduce school dropout, encourage community involvement, and support parents' reintegration into the labor market.*

Conclusions: *In conclusion, investments in the development of integrated social services make a crucial contribution to improving the quality of life of children and families at risk by facilitating access to early education, psycho-emotional support, and social inclusion services. These interventions generate positive effects at the community level by stimulating parents' labor market participation, reducing dependence on social benefits, and strengthening community cohesion. From a socio-economic perspective, integrated services prove to be a sustainable investment with a direct impact on reducing extreme poverty and inequalities, in line with the objectives of the National Program for Child Protection 2022–2026 and the current directions of modern social and inclusive economy paradigms.*

Keywords: *Integrated social services, Child protection, Vulnerable families, Poverty reduction, Human capital, Social inclusion, Republic of Moldova.*

JEL Classifications: O15, J13, I38

INTRODUCTION

Rolul serviciilor sociale integrate în formarea capitalului uman și reducerea inegalităților sociale devine tot mai relevant în contextul transformărilor socio-economice profunde pe care le traversează Republica Moldova. Fenomenele de migrație masivă, îmbătrânirea populației, condițiile economice precare ale familiilor și vulnerabilitatea copiilor afectează direct coeziunea socială și dezvoltarea durabilă.

În acest cadru, serviciile sociale integrate reprezintă nu doar un instrument de protecție, ci și o strategie de investiție în capitalul uman – prin asigurarea accesului la educație, sănătate, sprijin psihosocial și incluziune comunitară. Serviciile sociale integrate contribuie la prevenirea excluziunii, la dezvoltarea competențelor personale și profesionale, dar și la crearea unor rețele locale de suport care reduc dependența de prestațiile sociale.

Prin abordarea multidimensională, aceste servicii favorizează cooperarea între sectoarele social, educațional, medical și economic, generând o intervenție coerentă și eficientă asupra cauzelor structurale ale inegalității. Într-un sens mai larg, dezvoltarea serviciilor sociale integrate constituie o premisă pentru consolidarea societății bazate pe echitate, solidaritate și responsabilitate socială, în acord cu principiile europene privind incluziunea și coeziunea socială. Conform datelor oficiale, ponderea copiilor aflați în situație de risc se menține ridicată (1,8% în 2020), iar rata sărăciei absolute în gospodăriile cu trei și mai mulți copii este de 38,1% (Hotărârea Guvernului nr. 347/2022). În acest context, serviciile sociale integrate destinate copiilor și familiilor vulnerabile reprezintă un instrument esențial pentru consolidarea capitalului uman și reducerea inegalităților.

LITERATURE REVIEW

Conform Pilonului European al Drepturilor Sociale și abordarea „centrat pe persoană” promovată de Organizația Mondială a Sănătății constituie repere conceptuale majore pentru dezvoltarea serviciilor sociale integrate, orientând intervențiile către respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, asigurarea echității în acces și continuitatea sprijinului oferit beneficiarilor, în conformitate cu principiile unei protecții sociale incluzive și sustenabile.

În acest context, serviciile sociale integrate devin un instrument esențial pentru formarea capitalului uman, prin asigurarea incluziunii active și a participării egale, contribuind totodată la reducerea inegalităților sociale și consolidarea coeziunii comunitare.

Teoria capitalului uman, dezvoltată inițial de G. Becker (1964) și aprofundată de J. Mincer (2007) a rămas esențială în înțelegerea dinamicii pieții muncii și a legăturilor dintre educație și productivitate ce subliniază faptul că educația reprezintă o investiție strategică în dezvoltarea competențelor necesare participării active pe piața forței de muncă. Conform acestei teorii, venitul unui individ este proporțional cu nivelul de capital uman acumulat – în principal prin educație, formare profesională și experiență –, ceea ce determină o creștere a productivității și o mai mare atractivitate pentru angajatori. Totuși, literatura de specialitate evidențiază anumite limite ale teoriei, cum ar fi dificultatea de a operaționaliza conceptele în contexte diferite, explicația incompletă privind distribuția absolvenților pe piața muncii și tendința de a subestima rolul familiei și al mediului social în formarea capitalului uman. În pofida acestor limite, teoria capitalului uman rămâne un pilon conceptual esențial pentru analiza relației dintre educație, productivitate și dezvoltarea economică durabilă.

Teoriile capitalului uman după Becker și ale capabilităților dezvoltată de A. Sen (1999) și Nussbaum susțin că investițiile timpurii și continue în educație, sănătate și bunăstare generează creșteri semnificative ale productivității și sporesc oportunitățile de mobilitate socială. Programele integrate de înaltă calitate au demonstrat beneficii economice pe termen lung depășind costurile.

Pentru copiii aflați în situații de risc și pentru părinții acestora, intervențiile integrate generează rezultate cu caracter sistemic, reflectate prin îmbunătățirea capitalului uman și social al familiei. Beneficiile evidențiate în literatura de specialitate (Luhr, 2023) includ:

- accesul la locuri de muncă mai stabile;
- mai bine remunerate pe parcursul vieții active;
- creșterea ratei de absolvire a învățământului secundar și superior;
- reducerea comportamentelor infracționale;
- diminuarea dependenței de prestațiile sociale.

Succesul acestor programe integrate provine dintr-o abordare holistică care răspunde unei varietăți de nevoi. Prin combinarea mai multor servicii din domeniul educației, sănătății și sprijinului familial, acestea creează un sistem de sprijin mai puternic și mai cuprinzător, care abordează în mod direct factorii multifacetați care influențează dezvoltarea unui copil. Acești factori includ sănătatea fizică, dezvoltarea cognitivă și bunăstarea socio-emoțională, toate fiind cruciale pentru ca un copil să își atingă potențialul maxim.

Inegalitățile în materie de sănătate reprezintă diferențe inechitabile și remediabile în starea de sănătate între diverse grupuri ale populației, determinate de condițiile sociale, economice și de mediu în care oamenii se nasc, cresc, trăiesc, muncesc și îmbătrânesc (UK Government, 2021). Condițiile sociale influențează șansele de acces la o viață sănătoasă, afectând starea fizică, mentală și bunăstarea generală.

Inegalitățile se manifestă interdependent în patru dimensiuni principale precum statut socio-economic și lipsa de resurse, egalitate și diversitate, sănătate și incluziune și factori geografici (urban/rural). Dimensiunile se suprapun și interacționează reciproc, generând forme complexe de vulnerabilitate socială, redacte grafic în Figura 1. Inegalitățile în materie de sănătate.

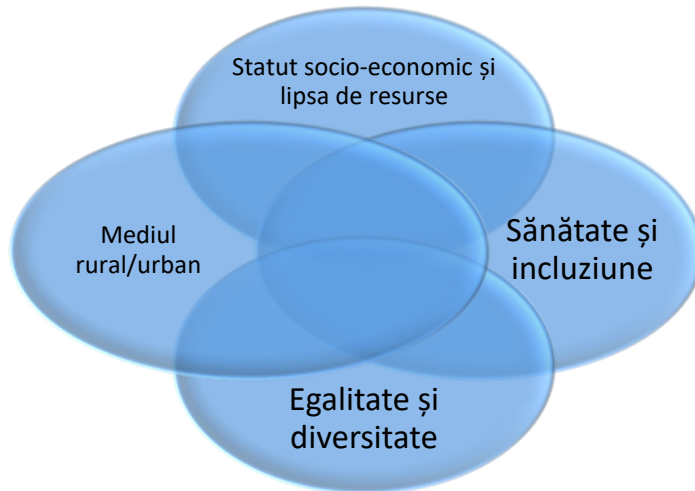

Figura 1. Inegalitățile în materie de sănătate.

Sursa: adaptare după modelul conceptual model conceptual al Organizației Mondiale a sănătății 2023.

Aceste dimensiuni se suprapun, generând forme complexe de excluziune și vulnerabilitate care necesită intervenții integrate și adaptate contextului local.

Potrivit studiilor realizate de M. Marmot inegalitățile în materie de sănătate nu sunt inevitabile, ci rezultă din diferențele sistemice ale condițiilor de viață, ale accesului la resurse și oportunități sociale (Marmot, 2010). Autorul argumentează că factorii sociali determinanți ai sănătății – educația, ocuparea, venitul, locuința, mediul și coeziunea comunitară – influențează profund starea de sănătate și speranța de viață. Prin urmare, echitatea socială devine o condiție esențială pentru o societate sănătoasă, iar politicile publice trebuie să abordeze cauzele profunde ale inegalităților, nu doar consecințele lor medicale.

Conform teoriei dezvoltării ecologice elaborate de Urie Bronfenbrenner (Bronfenbrenner, 1979), dezvoltarea umană este rezultatul interacțiunilor dinamice dintre individ și multiplele niveluri ale mediului său – microsistemul (familia, școala), mezosistemul (relațiile dintre aceste contexte), exosistemul (instituțiile și politicile care influențează indirect viața persoanei) și macrosistemul (valorile și structurile socio-culturale) prezentate grafic în Figura 2.

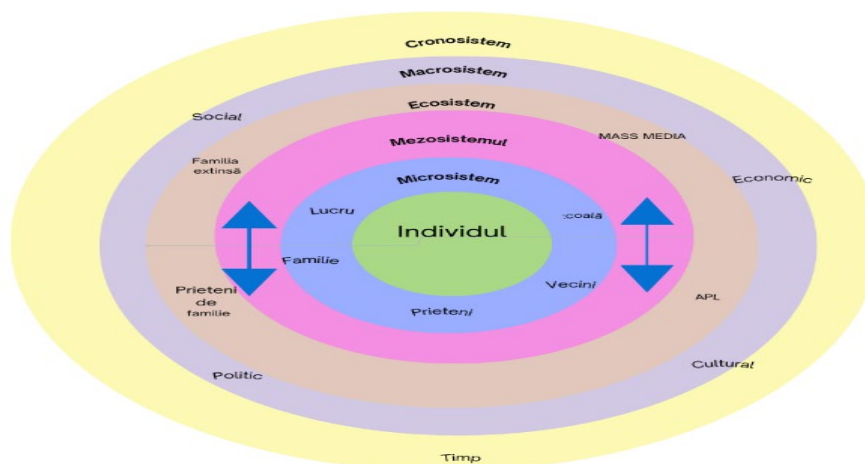

Figura 2. Nivelurile ecologice ale dezvoltării umane.

Sursă: adaptată din Bronfenbrenner (1977).

În acest sens, mecanismele de reducere a inegalităților trebuie concepute ca intervenții integrate pe mai multe niveluri printre care la nivel familial, educațional, comunitar și politic – pentru a asigura șanse egale de dezvoltare și participare socială. Atfel din perspectiva teoriei ecologice se evidențiază că dezavantajul social are un caracter structural și relațional, fiind generat de interacțiunea complexă dintre politici, instituții și mediile cotidiene ale individului, nu doar de factori individuali.

MATERIALS AND METHODS

Pentru consolidarea competențelor sociale ale copiilor aflați în situație de risc din centrele de plasament, a fost elaborat „Ghidul metodologic de instrucțiuni practice pentru cursul Dezvoltare a abilităților de viață independentă și carieră” (State & Coroban, 2023), coordonat de autoarea articolului în cadrul proiectului: De la Vulnerabilitate la Incluziune, implementat de Asociația PRODOCS, cu suportul financiar al Fundației pentru Copii Pestalozzi (2023–2025). Modulele tematice vizează: abilități sociale, educație pentru sănătate, educație financiară, siguranța copiilor și orientare profesională. În vederea analizării evoluției copiilor din centrele de plasament a fost aplicat Chestionarul privind dezvoltarea abilităților sociale la copii, care conține 21 de itemi variați, ce măsoară competențele sociale, emoționale și de adaptare în contexte cotidiene și educaționale. Cinci itemi vizează dimensiunea orientării vocaționale, explorând nivelul de cunoaștere a profesiilor, capacitatea de autoevaluare a intereselor, motivația pentru învățare și înțelegerea cerințelor pieței muncii.

RESULTS AND DISCUSSIONS

Rezultatele acestor itemi permit analizarea legăturii dintre dezvoltarea abilităților socio-profesionale și formarea capitalului uman, confirmând că sprijinul timpuriu în alegerea profesiei contribuie la incluziunea socială și la creșterea șanselor de mobilitate economică. Datele privind progresul copiilor sunt colectate anual prin instrumente standardizate (chestionare, fișe, interviuri, observații), care evaluează evoluția competențelor sociale, educaționale și vocaționale. Aplicarea se realizează de către specialiști, conform metodologie unitare a proiectului și asigură comparabilitatea în timp și realizarea intervențiilor personalizate.

Analiza datelor colectate printr-o scară ordinală de tip Likert cu 5 trepte evidențiază o tendință constant pozitivă în nivelul de înțelegere al profesiilor și meseriilor în rândul copiilor din centrele de plasament. Pe parcursul perioadei analizate se observă o creștere a gradului de conștientizare și familiarizare cu lumea profesiilor, concomitent cu o scădere a incertitudinii și a lipsei de cunoștințe despre activitățile și competențele specifice diverselor ocupații. Numărul total de participanți a fost echivalent, în fiecare an al cercetării reprezentând copiii care au beneficiat de activități vocaționale similare în cadrul centrelor. Evoluțiile sugerează că intervențiile educaționale și activitățile de orientare profesională implementate în centre au avut un impact pozitiv asupra formării capitalului uman, facilitând dezvoltarea abilităților de autocunoaștere, planificare a carierei și integrare socio-profesională a copiilor aflați în situații de risc.

Serviciile sociale integrate, prin intervențiile lor coordonate și multidimensionale, contribuie esențial la formarea capitalului uman și la reducerea inegalităților sociale, acționând simultan asupra copiilor aflați în situații de risc și asupra familiilor acestora. Pe de o parte, dezvoltarea competențelor sociale la copii — prin activități educaționale, de consiliere și incluziune comunitară — consolidează abilitățile de comunicare, adaptabilitate și reziliență, esențiale pentru participarea ulterioară pe piața muncii și pentru integrarea socială durabilă. Prin oferirea de sprijin psiho-emoțional și acces la servicii educaționale de calitate, copiii dobândesc încredere, autonomie și capacitatea de a gestiona situațiile de viață, contribuind astfel la creșterea capitalului uman al comunității.

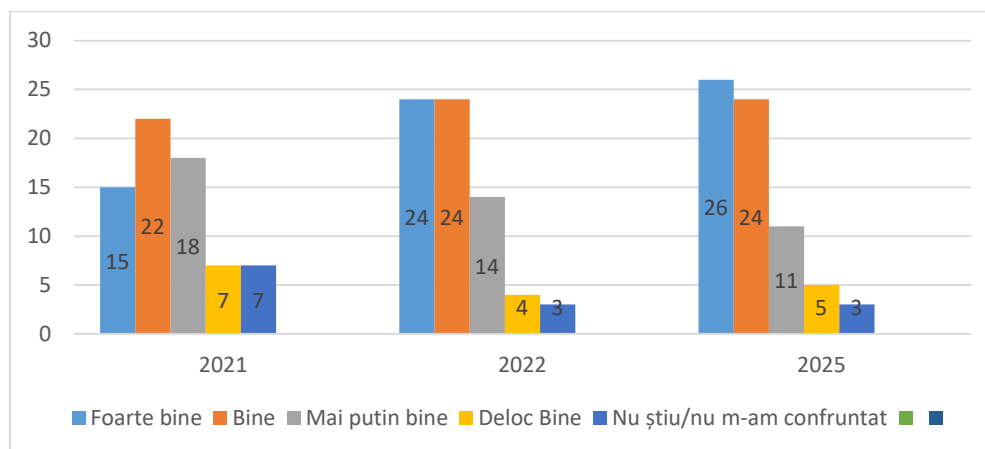

Figura 3. Nivelul de înțelegere a profesiilor la copiii din centrele de plasament, număr respondenți.

Astfel, prin sinergia intervențiilor integrate la nivelul copilului, familiei și comunității, se realizează nu doar prevenirea excluziunii și a dependenței de sistemul social, ci și consolidarea capitalului uman colectiv, fundament al unei dezvoltări economice și sociale echitabile.

CONCLUSIONS

1. Rezultatele studiului demonstrează că nivelul de conștientizare a profesiilor și perspectivelor pe piața muncii în rândul copiilor din centrele de plasament este adesea limitat de lipsa expunerii la modele profesionale, informație și sprijin vocațional. Acest aspect confirmă că formarea capitalului uman începe încă din copilărie, prin dezvoltarea competențelor cognitive, sociale și profesionale necesare participării active pe piața muncii. Astfel, intervențiile educaționale și sociale integrate contribuie direct la reducerea inegalităților, oferind copiilor din medii defavorizate o traiectorie sustenabilă de incluziune și mobilitate socială.

2. Serviciile sociale integrate contribuie direct la formarea capitalului uman prin dezvoltarea competențelor sociale, educaționale și vocaționale ale copiilor facilitând participarea activă pe piața muncii și incluziunea comunitară.

3. Investițiile în servicii integrate generează efecte cumulative asupra bunăstării individuale și colective, prin prevenirea excluziunii, creșterea productivității și reducerea dependenței de prestații sociale.

4. Abordarea integrată, fundamentată pe principiile Pilonului European al Drepturilor Sociale și pe teoriile capitalului uman, oferă un cadru sustenabil de reducere a inegalităților și de consolidare a coeziunii sociale.

REFERENCES

1. Becker, G. S. (1964). *Human capital* (2nd ed.). Columbia University Press. <https://www.nber.org/system/files/chapters/c11229/c11229.pdf>
2. Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. https://khoerulanwarbk.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf
3. Deming, D. J. (2017). The growing importance of social skills in the labor market. *The Quarterly Journal of Economics*, 132(4), 1593–1640. https://scholar.harvard.edu/files/ddeming/files/deming_socialskills_qje.pdf
4. Garbuz, V. (2016). Implicațiile capitalului uman asupra evoluției pieței muncii. *Economica*, 96–103. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/96-103_16.pdf
5. Luhr, M. (2023). *A systematic evidence review*. University of Illinois. <https://swtceillinois.ahs.illinois.edu/files/2023/11/84.421DDIFSystematicEvidenceReview.pdf>

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "Modern Paradigms in the
Development of the National and World Economy", 18th Edition

6. Marmot, M. (2010). *Fair society, healthy lives: The Marmot review*. Institute of Health Equity. <https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/fair-society-healthy-lives-the-marmot-review>
7. Mincer, J. (2007). Centrality of human capital for contemporary labour economics. In *Proceedings of the HISRECO Conference*. https://economix.fr/uploads/source/doc/colloques/2007_HISRECO/5_Teixeira.pdf
8. Sweetland, S. R. (1996). Human capital theory: Foundations of a field of inquiry. *Review of Educational Research*, 66(3), 341–359. <https://www.jstor.org/stable/1170527>
9. Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.
10. State, D., & Coroban, C. (2023). *Dezvoltarea abilităților de viață independentă și carieră a copiilor în situație vulnerabilă: Ghid practic*. <https://ibn.idsi.md>
11. Stoican, M. (2012). *Dezvoltarea capitalului uman în condițiile formării economiei inovaționale* (Doctoral dissertation). <https://ibn.idsi.md>
12. UK Government. (2021). *Place-based approaches for reducing health inequalities*. <https://www.gov.uk/government/publications/health-inequalities-place-based-approaches->